

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ



49

**НАУКОВО-
МЕТОДИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

Матеріали конференції
Забезпечення якості вищої освіти

ОДЕСА, 2018

Матеріали друкуються відповідно до рішення 49-ї науково-методичної конференції ОНАХТ «Забезпечення якості вищої освіти», яка проходила 11–13 квітня 2018 року.

Склад редакції: Єгоров Б.В., д-р техн. наук, професор,
Трішин Ф.А., канд. техн. наук, доцент,
Мураховський В.Г., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Букарос А.Ю., канд. техн. наук, доцент,
Корнієнко Ю.К., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Кручек О.А., канд. техн. наук, доцент,
Агеєва І.М., канд. екон. наук, доцент,
Дишкантюк О.В., канд. техн. наук, доцент,
Жихарева Н.В., канд. техн. наук, доцент,
Котлик С.В., канд. техн. наук, доцент,
Купріна Н.М., канд. екон. наук, доцент,
Саркісян Г.О., канд. техн. наук, доцент,
Світий І.М., канд. техн. наук, доцент,
Соц С.М., канд. техн. наук, доцент,
Шарахматова Т.Є., канд. техн. наук, доцент,
Шпирко Т.В., канд. техн. наук, доцент,
Риженко Л.Д., методист

ГОЛОВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА	
А.О. Соловей, Т.С. Ботіка	137
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В ТЕХНІЧНОМУ ЗВО	
С.Ю. Вігуржинська	139
АПРОБАЦІЯ ДЕЯКИХ ШЛЯХІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	
Т.В. Стрікаленко, О.О. Коваленко	140
НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА ПІДГО- ТОВКИ ФАХІВЦІВ	
М.М. Зацеркляний, Ю.В. Семенюк, Т.Б. Столевич	142
РАНЖУВАННЯ УНІВЕРСИТЕТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОЦІНЮВАН- НЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
М.Л. Орлова, С.Г. Ярмоменко	146
ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕ- ЗУЛЬТАТІВ ДИПЛОМНОГО ПРОЕКТУВАННЯ У ВИГЛЯДІ НЕЧІ- ТКИХ ПРОГНОЗІВ	
В.А. Шалений	149
ПОШУКИ АКТИВНОГО РОЗВИТКУ	
Г.А. Гончарук, А.П. Ліпін, І.М. Шипко	151
ЦІННІСТЬ ЯК ІНТЕГРАЛЬНИЙ ПРИНЦИП НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ	
І.С. Лар'яновський	153
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ СВІТИ	
Д.М. Скрипніченко, І.О. Климентьєва	155
РОЛЬ ВИКЛАДАЧА В ПІДВИЩЕННІ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	
Ю.Д. Чумаченко, М.О. Ковальов	157
МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАПОРУКА ЇЇ ЯКО- СТІ	
О.В. Тарасова	160
ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА САМООСВІТА ЯК ФА- КТОРИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ	
С.А. Дмитрашко	162
РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТВОРЕННІ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
Т.В. Стрікаленко	164
ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ - ВАЖЛИВА СКЛА- ДОВА ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ	
В.М. Лисюк, З.М. Сахарова, О.О. Фесенко	166
МАРКЕТИНГОВА СКЛАДОВА У ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ НАУКОВИХ ДОРОБКІВ	
О.В. Ольшевська, Н.Р. Кордзая	168

адже проект має наукове спрямування і виділені Євросоюзом кошти спрямовані на створення нових процесів та технологій в галузі підготовки якісної питної води та очистки стічних вод, нових підручників та методичних матеріалів для навчання. На сьогодні наша кафедра має можливість використовувати у навчальному процесі підручник, напрацьований учасниками проекту, а в подальшому планується більш широке залучення викладачів кафедри та студентів до участі в нових проектах консорціуму.

Таким чином, апробовані та нові можливості інноваційного розвитку освітнього процесу сприятимуть, на нашу думку, вирішенню сформульованих вище протиріч, запровадженню змішаної освіти і поширенню в практиці підготовки фахівців з технології питної води та водопідготовки харчових виробництв нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких можуть бути суттєво підвищені рівень досягнень та потреба у необхідності навчання протягом усього життя.

Література

1. Каранфилова Е. В. К проблеме внедрения инновационных образовательных стратегий в процесс обучения студентов инженерных специальностей /Е. В. Каранфилова [Текст] // World science, 2017. - №12 (28), vol. 3 – p.71-73.

НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

М.М. Зацеркляний, Ю.В. Семенюк, Т.Б. Столевич

У Національній доктрині розвитку освіти визначено, що головним завданням вищої школи є професійна підготовка студентів, формування фахівців із вищою освітою, здатних до творчості, прийняття оптимальних рішень, таких, що володіють навичками самоосвіти й самовиховання, вміють узгоджувати свої дії з діями інших учасників спільної діяльності.

Провідною діяльністю у вищій школі є навчально-професійна, яка вимагає від студента більшої навчальної (і наукової) активності, засвоєння нових психологічних норм і критеріїв соціокультурного розвитку. Саме у процесі навчальної діяльності та через неї досягаються основні цілі підготовки фахівців. Навчально-професійній діяльності студентів притаманні як загальні риси процесу навчання (механізми та етапи, цілісність структури та єдність основних його компонентів тощо), так і специфічні, зумовлені особливостями її мети і змісту, мотивації та форм організації. Вона найбільш інтенсивно впливає на особистісне зростання та професійне становлення студентів, набуття ними професійно важливих знань, умінь і навичок. У процесі професійного навчання завершується професійне самовизначення, трансформується

ся структура самосвідомості студента, формується його соціально-професійний аспект, психічні процеси і стани тощо. У процесі навчально-професійної діяльності виникають такі новоутворення студентського віку як професійна ідентичність, професійна рефлексія, професійне мислення, готовність до професійної діяльності. Мета навчально-професійної діяльності – засвоєння наукового знання у формі теоретичних понять і вмінь, застосування їх при розв’язанні професійних завдань.

Професійне навчання у вищій школі для майбутнього фахівця починається під час формування професійних знань, умінь і навичок та засвоєння способів професійно-творчої діяльності. Доки індивід не зіткнувся зі світом професійних теоретичних знань, у його досвіді немає повноцінної навчально-професійної діяльності, хоча одночасно він може досить інтенсивно опановувати способи здійснення різноманітних практичних перетворювальних дій, які ґрунтуються на узагальненнях емпіричного рівня. Теоретичне знання має бути включене в реальну діяльність студента. Це можливо за умови, коли професійні поняття постають як знаряддя досягнення його цілей, способів розв’язання прийнятих ним професійних завдань. Понятійна форма озброєння знаннями повинна стати способом досягнення практичної професійної мети.

Мета професійної підготовки полягає не в передачі конкретних предметних знань, умінь і навичок, а в озброєнні студентів системними інтегрованими науковими знаннями, які є загальною передумовою оволодіння способами вирішення виробничих проблем. У цьому змістовна відмінність навчально-професійної діяльності від практичної і пізнавальної (теоретичної) діяльності. Крім наукових теоретичних знань студент набуває практично-методичні й конструктивно-майстерні знання та уміння.

У вищій школі вивчаються не основи наук (як у школі), а самі науки в їх розвитку. При цьому самостійна робота студентів зближується з науково-дослідною роботою викладачів, тобто забезпечується єдність навчальної та наукової роботи студентів.

Викладання майже всіх наук повинно бути професіоналізовано.

Навчання має проблемний характер.

Для вищої школи характерним є емоційність, мажорність усього процесу навчання.

Необхідно враховувати вікові та індивідуальні особливості студентів.

Головна відмінність навчально-професійної діяльності полягає у тому, що вона професійно спрямована, підпорядкована засвоєнню способів і досвіду професійного розв’язання тих практичних завдань, з якими можна зіткнутися у майбутньому, оволодіння професійним мисленням і творчістю. Суттєвим для неї є також посилення ролі професійних мотивів самоосвіти та самовиховання, які є найважливішою умовою розкриття можливостей особистості студента, його професійного розвитку.

Основні напрями професіоналізації:

Професіоналізуються всі пізнавальні процеси: професійне сприймання і професійна спостережливість, професійна пам'ять, професійна уява, професійне мислення. Формується професійна настанова на всі пізнавальні процеси.

Фахівець із вищою освітою повинен оволодіти не тільки знаннями, уміннями й навичками, а й самостійно виробляти засоби досягнення поставлених професійних цілей, а для цього повинні бути сформовані механізми планування своєї діяльності, програмування своїх дій, оцінки результатів і їх корекція.

Особистість студента набуває професійну спрямованість, що має такі прояви:

професійна мотивація, загальне позитивне ставлення, схильність і інтерес до професійної діяльності (прагнення до реалізації смислу служіння суспільству, державі, людям);

розуміння і прийняття професійних завдань з оцінкою власних ресурсів для їх розв'язання;

бажання вдосконалювати свою підготовку до професійної діяльності, підсилюються мотиви самоосвіти і самовиховання;

планування задовольняти матеріальні й духовні потреби, займаючись працею в галузі своєї професії.

Професійна спрямованість особистості передбачає розуміння і внутрішнє прийняття нею цілей і завдань професійної діяльності, а також співзвучних із нею інтересів, настанов, переконань і поглядів. Усі ці ознаки і компоненти професійної спрямованості виступають показниками рівня її сформованості в студентів. Професійна спрямованість характеризується стійкістю (нестійкістю), домінуванням соціальних або вузькоособистісних мотивів, далекою чи близькою перспективою життєдіяльності.

З нашої точки зору можна виділити такі рівні професійної спрямованості студентів – майбутніх екологів.

Високий рівень характеризується тим, що професія еколога є покликанням: внутрішній потяг до цієї професії, стійкий інтерес до неї з дитинства, виражена потреба у збереженні довкілля, раціонального використання природних ресурсів і екологічної безпеки, спілкуванні з природою та активна співпраця з природоохоронцями, прояв екологічних схильностей і здібностей, позитивна мотивація навчання з усіх предметів тощо.

Середній рівень характеризується захопленістю професією у старших класах часто під впливом авторитетного вчителя, фахівця або глибокого інтересу до окремих предметів, результат захоплення екологією.

Низький рівень – це рівень, коли студента привабляло у навчальному закладі різноманіття предметів або відсутність тих, які були у школі непривабливими; або він послуухався порад родичів, друзів. Відсутність професійної спрямованості – рівень, коли студент і думки не мав про професію еколога, а вступив до вищого навчального закладу тому, що не міг вступити в інший або цей найближче від дому.

Як допомогти студентові в професіоналізації спрямованості особистості та розвитку професійних мотивів?

Виробляти у студентів правильне уявлення про суспільну значущість і зміст майбутньої професійної діяльності (будь-якої).

Формувати позитивну мотивацію до засвоєння знань і вмінь, які мають пряме відношення для успішного розв'язання професійних завдань.

Зміцнювати професійну самооцінку, формувати впевненість студента в можливості успішно опанувати професію та наявності у нього для цього необхідних задатків і здібностей.

Стимулювати самоосвіту та самовиховання, викликати активний інтерес до всього, що пов'язано з майбутньою професією.

Поступово зближувати та обмінюватися соціально-рольовими функціями між викладачем і студентом (у процесі підготовки майбутнього еколога це може бути, наприклад, взаємоконтроль студентами своїх знань, мікровикладання тощо), оптимізація взаємин у системі «студент – викладач».

Формувати ціннісні орієнтації, що пов'язані з професійною діяльністю: настанови, переконання, пріоритети щодо професійної діяльності.

Формувати соціально-професійний аспект з професійною моделлю.

Формувати психологічну готовність до майбутньої професійно-трудової діяльності після закінчення навчального закладу.

Успішність професіоналізації студента залежить від його власної активності, від наявності відповідних мотивів (бажання, потреба реалізувати свій внутрішній потенціал в оволодінні професією; потреба реалізувати свої життєві цінності відповідно до цілей професійної діяльності). Ці мотиви визначають різні рівні активності студента в навчально-професійній діяльності:

- вищий рівень – коли навчально-професійна діяльність приносить радість творчості. Вона з обов'язкової перетворюється у потребу, задоволення якої приносить позитивне почуття. Саме при таких умовах формується культура розумової і професійної діяльності.

- виконавчий рівень – коли студент лише є «споживачем знань», який копіює зразки виконання навчальної діяльності з інших авторитетних осіб.

Як допомогти студентові перейти на вищий рівень? Цю допомогу треба надавати ще на етапі адаптації.

Так, на першому етапі адаптації важливо формувати прагнення до саморозвитку, високу працездатність, принциповість, сумлінність, відповідальність. На цьому етапі потрібно допомагати в адаптації до нових умов і вимог навчання, а саме:

- вивчати мотивацію, ціннісні орієнтації, соціально-психологічні настанови, тобто діагностувати готовність до навчально-професійної діяльності;

- допомагати в розвитку навчальних умінь і в регуляції своєї життєдіяльності (самостійна організація власного життя);

- психологічно підтримувати в переборенні труднощів самостійного життя, у становленні комфортних взаємин із однокурсниками та викладачами.

На другому етапі – інтенсифікації професійного навчання – відбувається розвиток загальних і спеціальних здібностей. Це етап професійної ідентифікації, тому важливо формування професійної ідентичності.

На третьому етапі та в магістратурі з'являються нові актуальніші цінності, що пов'язані з сімейним і матеріальним станом, працевлаштуванням. Показником успішності цього етапу є ототожнення себе з майбутньою професією, розвиток здібностей до професійної самопрезентації. Розвивається професійно-особистісне творче ставлення до праці. Професіонал народжується лише в праці, всередині її, при вільному її виборі.

Основною умовою розвитку професійної майстерності є повне залучення до того, що треба робити тут і зараз, мобілізувати себе на повну віддачу, поглиблений інтерес, захоплення справою. Має значення місце і роль професійних цінностей у структурі ціннісно-сислової сфери особистості, глибоке розуміння сенсу своєї праці. Важливим є також відповідальність за результати своєї діяльності.

РАНЖУВАННЯ УНІВЕРСИТЕТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

М.Л. Орлова, С.Г. Ярьоменко

Контроль якості освітньої діяльності вищого навчального закладу (далі ВНЗ), згідно з європейськими стандартами (Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area, ESG), включає внутрішнє забезпечення якості у ВНЗ; зовнішнє забезпечення якості; діяльність агенцій із зовнішнього забезпечення якості. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» майже уся система забезпечення якості вищої освіти перебуває під контролем держави. Навіть, незалежні установи оцінювання та забезпечення якості вищої освіти, діяльність яких передбачена даним законом, повинні пройти процедуру акредитації у Національному агентстві із забезпечення якості вищої освіти [1]. Натомість, світовий досвід свідчить про важливість недержавних форм контролю за якістю вищою освіти, до яких, зокрема, належить ранжування навчальних закладів.

Ранжування університетів задовольняє потребу споживачів освітніх послуг в отриманні зрозумілої інформації про заклад, стимулює конкуренцію між навчальними установами, виступає у якості раціонального аргументу для потенційних інвесторів, а також належить до одного з механізмів оцінки якості освітніх послуг. Ранжування ВНЗ, що стало для багатьох країн невід'ємною складовою забезпечення якості освіти, потребує розробки якісної прозорої методології. З цією метою за участю Європейського центру вищої освіти ЮНЕСКО (UNESCO-CEPES) у 2002 році було створено Міжнародну експертну групу з ранжування (IREG), яка у 2009 році була реорганізована у міжнародну некомерційну асоціацію рейтингових організацій під назвою